

bili zadržani, zato tudi ne vemo, kak učinek je napravil pri občinstvu. Vidi se nam pa, da je v tej enodejanki malo preveč dialoga, a nekoliko premalo dejanja. — Gosp. pisatelju bi svetovali, da bi poskusil spisati zdaj kaj manj apartnega. Tako bi prišlo občinstvo v položaj, pravičneje soditi o njegovem talentu.

Dramskemu oseboju, ki se je letos posebno trudilo, je dovolila intendantca dve benefici. Uprizorila se je njemu na korist dne 25. marca popoldne „Pepelka“, a dne 29. marca zvečer velika opremna igra „Pot okoli zemlje v 80 dneh“.

B Opera. Ob koncu sezone nam je naklonila intendantca našega gledišča še eno operno noviteto, in sicer slovansko delo. Uprizorila se je dne 17., 20. in 24. marca Adam Minhejmerjeva velika opera „Mazepa“, katero je ocenil za naš list drug poročevalec.

Razen tega smo imeli v zadnjem času sledeče operne, oziroma operetne reprize, in sicer: dne 6., 12., 22. in 31. marca se je ponavljala „Geisha“, dne 8. in 14. marca se je četrtič, ozir. petič pela „Rusalka“, a 28. marca še enkrat „Zvonovi Korneviljski“. V tej operi se je poslovil od našega občinstva priljubljeni tenorist gospod Orzelski, a pri zadnji uprizoritvi „Geishe“ je gostovala še enkrat gospa Irma Polakova, ki je s svojo izborni igro le še povečala uspeh, katerega je ta opereta na našem odru že itak dosegla.

Tako se je zaključila zopet ena glediška sezona. Dosti je bilo letos kritike o gledišču, mnogo več nego prejšnja leta, mnogo spotikanja ob odredbe glediškega vodstva, nekaj opravičenega, še več neopravičenega in tendencijoznega. Res je bila opera letos nekoliko slabša nego prejšnja leta, a niso li bile temu krive zgolj razmere, ki so se temeljito izpremenile, odkar imajo Čehi vedno več gledišč, to pokaže šele prihodnja sezona! Kar se tiče drame, mora vsak nepristranski obiskovalec našega gledišča priznati, da je bila primerno jako dobra, da, celo boljša nego kdaj poprej. Vedno se je zahtevalo, da naj se manj gleda na opero in bolj na dramo, in vedno se je kričalo, da se izvirne drame zapostavljajo. Letos je hotela intendantca tema nedostatkomu odpomoči; uprizorila je toliko dramskih novitet, kolikor jih ni bilo uprizorjenih v eni sezoni še nikdar, uprizorila je tudi vse izvirne drame, ki so se ji ponudile, a navzlic temu take obsodbe! Čitali smo nedavno članek o našem gledišču v „Hrvatski smotri“ in nismo se mogli načuditi Mi nismo poklicani, zagovarjati intendantco, a opomnili smo to, ker dokazuje, kako malo resnosti, iskrenosti in resnične vneme za dobro stvar je med nami! —

Dr. Fr. Zbašnik.

Adama Minhejmerja opera „Mazepa“ na Maksimilijana Radziszewskega besedilo, posneto po Juliju Slowackem, tvori zaključek letošnje operne sezone. V operi podana pripoved vsebuje mnogo krutosti, ki jih rodi ljubezen, na eni strani ljubosumnost vojvode kot soproga Amaliije, na drugi strani tekmujoča strast, ki razvema do Amaliije Zbigniewa in Mazepo kot neuslišana rivala. Vse te štiri glavne osebe dejanja preminejo nasilne smrti, in da je dosežen vrhunec romantiške groze, zažari naposled še plamen požiga. Nespretnosti vse te grozovitosti neinteresantno zveržujočega libretista je pripisovati, da ostane duša gledalca pri vsem dosti hladna.

Skladba sama prav dobro de sluhu, daje proizvajajočim pevcem v izobilju hvaležne, efektno pisane partije. Pisana je po vzoru svojedobnih velikih oper francoske in italijanske smeri, glasan in vzburkan ji je orkester, arioznost speva ji je poglobitni smoter in veliki ensemble oni zaželjeni cilj, v katerem najde temperamentni skladatelj, stremeč po efektu, svoje zadoščenje, ko izlije vanj vse svoje po slikovitosti hlepeče hotenje. Minhejmer zna dobro in lahko pripovedovati, vzdržuje

zato zanimanje za svojo muziko in priznati mu je odlično operno rutino. Krepkost njegovega izražanja se stopnjuje v afektu učinkljivo do dobro akcentuiranih leg; kar ustvari, je izrazovito, mogočno in, če treba, tudi veličastno.

Ker je letošnje naše operno osobje izvečine poljskega rodu, je našla Minhejmerjeva opera v naših solistih navdušene propagatorje, s tem se je pa pripomoglo skladatelju k dobremu uspehu.

Dr. V. Foerster.

Med revijami

Trdinovi „Bahovi huzarji in Iliri“. O tem znamenitem kulturno-zgodovinskem memoarnem spisu Trdinovem so prinesle varaždinske „Naše pravice“ z dne 6. febr. 1908, ki jih izdaja znani političar dr. Pero Magdič, odvetnik v Varaždinu, obširno izvestje, veleč, da ta knjiga „zasluži biti uvažena inčitana, da, mogla bi se celo vsa prevesti“. Oddelek, ki govori o Varaždinu, izide cel preveden v „Naših pravicah“. Izvestitelj vprašuje na koncu: „Je li kdo izpeval lepšo himno mestu Varaždinu?“

Dr. Fr. I.

Časopis za zgodovino in narodopisje. Izdaja „Zgodovinsko društvo v Mariboru“. Urejuje Anton Kaspret. Maribor, 1907, 4. letnik, 4. snopič. — Poleg mnogovrstnega drugega čtiva nahajamo v tem snopiču Kaspretovo razpravo „O večah“, to je, o kmetstkih in trških sodnih zborih okoli leta 1500, ki bo zanimala kakor zgodovinarja, tako jurista in narodopisca. Deželnoknežji oskrbnik kamniški (okoli 1461) je o priliki izjavil to-le: „Od starih časov je bila navada, da je bila vsako leto v Goričanah sodba, h kateri so bili vsi kmetje celega sodišča enkrat na leto pozvani; tem (zborom) pravijo večje. Na ta dan so se razsodile vse sporne stvari in tožbe, ki so se pripetile med letom, a niso bile sodno obravnane. Tu se je vsakemu odsodilo, kar je bilo za pravo spoznano, in kdor ni prišel (k večji), ta je bil kaznovan z globo 12 šilingov.“ Po poročilu devinskega urbarja iz l. 1524. je bila večja na dan po solnčnem obratu, oziroma po dnevu sv. Ivana (24. junija) in po obglavljenju sv. Janeza Krstnika (29. avgusta). Večje so bile javne; za sodišče se je določil prostor pod košato lipo, ki je stala v zavetju pod gradom ali blizu grada in je bila sama zboru v zavetje. Taka lipa je stala pred Starim gradom (Gallenberg) v 16. stoletju in pred vhodom v turjaški grad in ondi še stoji danes velikanska lipa, ki jo je prištevati največjim na Kranjskem. Večkrat se omenja slavna lipa blejska. Pravosodje zaseza globoko v življenje naroda; zato je jasno, zakaj da narodni pevec često preloži razne dogodke pod lipo. Voditelj sodne razprave je bil sodnik ali grajščinski oskrbnik. Povprašal je večjo, kdo hoče tožiti in zakaj. Nato se je začelo posvetovanje o sporni stvari (zato: večja = vet + ja, prim. s-vet, svetovati, zato hrv. vieće = zbor, carevinsko vieće = državni zbor). Večji kot višji instanci so se predložili spori, ki se med letom niso (sicer) sodno obravnavali. Kmetstka večja je bil pravi sodni zbor vseh kmetov-grajanov. Važnost večje je nje demokratski značaj; zakaj pri njej je veljalo načelo: „Samo kmetje sodijo kmetu“. Rimsko pravo se je očitvidno prej udomačilo pri nas nego po nemških deželah; zakaj po njega sprejetju v začetku novega veka se redko imenujejo stare naše večje, a „Banntaidinge“ so se po nemških krajih ohranile do 19. veka.

Dr. Fr. Ilešič.